

ETHDIARI

Numerò 151
dimèrcles 7 de junhsèga 1999

HUELHETON

DIARI

D'ARAN

Prètz: 50 pessetes

Barcelona, prumèra alcaldessa ena istòria dera ciutat e era siesau hemna protagonista deth primèr rite sanferminèr, aluguèc era mècha deth coet anunciador des internacionaus hèstes ath crit de "Pamplonèncs, pamplonènques, visca San Fermín, gora San Fermín", que siguec responut pes milèrs de persones qu'aumplièn era plaça Consistorial. Abantes deth lançament deth coet, qu'ager hège 58 ans d'istòria, er ambient hestiu ère ja vedible enes carrèrs deth casc vielh de Pam-

plona e enes sòns nombrosi bars, a on es quadrihles s'amassèren entà esdejuar abantes d'agnar entara plaça. Menutes abantes deth meddia, milèrs de persones s'apilerauen ath torn der ajuntament entà participar en un acte que, enguan, se podèc veir en dirècte des des pantalles plaçades en passèg de Sarasate e ena plaça deth Castillo, escenaris que tanben s'aumplièn de public.

Era demora siguec amenizada tamb es tipicants en aonor de Sant Fermín, patron de

COMENCEN ES SANFERMINS 99 TAMB ETH LANÇAMENT DETH CHUPINAZO

Pamplona, eth nòm deth quau siguec cridat contunhament per pamplonèncs e visitaires en tot se destapoauen centenadi de botelhes de cava que serviren entà refrescar as presents, per laguens e dehòra, maugrat qu'eth dia se lheuèc soleienc mès tamb suaus temperatures.

Es mocadors vermelhs der abilhament hestiu virolejauen sus es caps des assistenti, en tot formar un mantèth ròi dessús dera gentada blanca, que se mantienuec enquia qu'er espetèc deth coet autorizèc, coma mèrque era tradicion, que siguessen nudadi en còth.

Eth madeish ambient hestiu se viuie laguens dera crasta, a on era alcaldessa, acompanyada dera rèsta dera corporacion e convidadi, deishauèc veir era sua emocion e illusion deuant der acte qu'auie de protagonizar. Segonds abantes des dotze, Barcelona gessec en

balcon principau der edifici der Ajuntament dispasada a alugar era mècha, en tot qu'es còssos d'Euskal Herritarrok sagèren, sense exit, d'accedir ath madeish salon entà desplegar ua *ikurriña*. Tanben en carrèr sigueren desplegadas d'autes pancartes, ua d'eres tamb er anagrama d'ETA. Quan eth relòtge merquèc es 12.00 ores, era naua alcaldessa de Pamplona s'amièc tàs presenti entà dar eth començament oficiau des Sanfermins 99 en tot cridar: "Pamplonèncs, pamplonènques, visca San Fermín, gora San Fermín".

Aguestes paraules, corejades pes presents tamb visques e gores, deishèren pas as 204 ores ininterrompudes de hèsta, en tot qu'era multitud s'escampilhaue pes carrèrs deth casc vielh, que s'aumplièn dera musica des *charangues* e dera banda municipau La Pamplonesa.

MORÍS JOAQUÍN RODRIGO, ETH COMPOSITOR DETH CONCIERTO DE ARANJUEZ

Neishut en Sagont (València) eth 22 de noveme de 1901, Joaquín Rodrigo demorèc cèc a compdar des tres ans. Totun, aguesta minusvalia non l'impedèc desvolopar ua notabla carrèra musicau que comencèc as ueit ans en tot estudiar solfèg, piano e vriolin per miei deth sistèma Braille. En 1921 presentèc ath public de València era composicion *Juglares*, qu'interpretèc era Or-

quèstra Sinfonica d'aquera ciutat tamb plan exit de public, maugrat que, com d'auti musics espanhòls, se n'anèc tà París sies mesi mès tard entà corsar estudis de perfeccionament.

Enes ans trenta Rodrigo coneishèc a Manuel de Falla, es conselhs e amiatat deth quau influïren fòrça ena sua carrèra. En 1933 se maridèc tamb era pianista turca Victoria Kamhi. Plaçat definitivament en Madrid, dempús dera Guèrra Civiua espanhòla, en 1940 estreèc era sua òbra mès coneishuda, eth *Concierto de Aranjuez*, entà guitarra e orquèstra, hèta en col·laboracion tamb Regino Sáinz de la Maza e Narciso Yepes. Aquera òbra qu'a estat objècte de fòrça enregistraments e interpretacions e siguec un des elements entà qu'a Rodrigo se lo cridèsse tostemp tamb eth nòm de *maestro*. D'alavetz ençà, era grana produccion musicau de

Joaquín Rodrigo toquèc òbres de toti es genres: piano, guitarra, orquèstra, vocaus, balhèts, sarsuèles e coraus. Tanben siguec autor de hons musicaus de quauques pellicules e publiquèc critiques e comentaris en diuersi periodics. Amassa tamb era docència, qu'exercic molti ans, Rodrigo aguec ua longa trajectòria compositorica que se perlonguèc enquias ans ueitanta. Atau, en 1985 estreèc en Teatro Real de Madrid era sua òbra entà violonchèl e orquèstra titulada *Concierto como un divertimento* (1981). Un an dempús, *Cántico de san Francisco de Asís* en Londres, que non siguec estreada en Espanha enquia 1990; eth madeish an que s'estreèc en Real Coliseo Carlos III der Escoriau era sua òbra *Liricas castellanas*, composicion entà soprano e esturments antics, dedicada ara reina Sofia. En 1991, en escadença des sòns

90 ans, eth mèstre Rodrigo siguec objècte de diuersi aumenatges, autan en Espanha com en estrangèr.

Tota aguesta activitat auec eth prèmi de nombroses distincions e prèmis, com eth Prince d'Astúries des Arts de 1996, eth Nacionau de musica, era orde deth comendador des arts e es letres de França, era Grana Crotz d'Alfonso X el Sabio, era grana crotz deth merit civiu e era midalha d'aonor ath merit enes Bèrs Arts. Maugrat era consideracion indiscutida de "mèstre", a Joaquín Rodrigo li susprenie, encara, era reconeishença dera quau ère objècte e atau, en 1995 (an en que complit 95 ans, auec eth sòn primèr bisarrèhilh e recebec eth prèmi Prince d'Astúries des Arts), era sua hilha, Cecilia Rodrigo declarèc que sa pair ère "plan commoigut" pera distincion.

SIES HERITS ENES MANIFESTACIONS DE PORTADOWN

Sies policies resultèren herits e dues persones sigueren arrestades era maitiada passada pendent uns incidents en Portadown (sud-oèst de Belfast) enes quaus participèren manifestants protestants.

Es policies s'intoxiquèren tamb bombes de hum, lançades per quauqui centenats de manifestants que protestauen pera proibicion deth desfilat dera orde d'Orange, eth passat dimenge, que sagèc de traussar un quartièr catolic. Era tension a apujat fòrça dempús dera naua proibicion, anoncada ager, d'un aute desfilat parier previst entath pròplèu dimenge en Belfast.

Un grop de joeni artenhec de traussar es barralhes de seguretat pròplèues ath cementèri d'ua glèisa catolica e insultèren as abitants, catolics ena sua majoritat, de Garvaghy Road. Quauques ores mès tard, es manifestants lançèren petards contra es fòrces der orde en un nau intent entà entrar en barri, abantes d'èster escampilhadi pera policia antidestrobles.

NÒTES POLITIQUES

ENTÀS POLITICS D'ARAN

Des dera nòsta umil condicion de votants, que credem liura e independenta -ua persona: un vòt-mos demanam de qué servís anar a votar se dempús es politics, tamb es sòns acòrds pòstelectoraus, tostemp segontes eri laguens dera lei, càmbien era prumèra voluntat d'un pòble.

Ei clar qu'es persones, que viuem e hèm gran un pòble o ua ciutat, sonque èm importantes tad aguesti senhors en moment des eleccions, entà atau hèr gran eth partit, sense respectar eth hèt qu'enes pòbles petits se vòte as persones e pas as partits.

Era nòsta prumèra experiència electorau, dempús dera luta hèta entà recuperar era pedania que tant mos junhec, sonque mos a demostrat qu'er interès partidista, en torn de juntà-mos, mos a dividit tot eth pòble.

Per sòrt, dempús d'aguestes decebudes, encara credem ena onradesa e eth bon sen de quauques persones. Continuarà auent illusion tara nòsta agropacion independenta d'Unha, guanhadora pera voluntat democratica deth pòble, mès perdedora pes maniòbres politics hètes 'a dit' per Convergència Democratica Aranesa deth Naut Aran.

De qué mos servís votar?

Agropacion Independent d'Unha

Ja auem constituït es nauj ajuntaments, aqueri que triguèrem enes eleccions deth 13 de junh. Que non se preocupe eth lector que non ei cap era mia intencion de hèr un aute balanç des tanti que ja s'a hèt ath torn des resultats e des *compendes* qu'an hèt a 'florir' ajuntaments de colors diuersi, segontes ce a on, o monocromatic en aqueri lòcs a on s'a repetit majories.

Vist des dera distància, tar elector d'a pè, eth procès se viu damb ua cèrta indiferéncia; tad aqueri auti que son protagonistes dirèctes der efècte des urnes, era politica pòt acabar convertint-se en un ahèr de mau empassar; en ua beuenda amarga que còste d'engolir. Persones qu'an dedicat trebalh e esfòrc a un projècte municipau, politic o, encara que sigue personau, ara an de marchar dera politica dempús de pèrder ues eleccions. Ei eth cas de Pepito Calbetó en Vielha, o d'Odon Ventura en Pònt de Suert. Ad aguest darrèr, mau-

grat auer guanhat es eleccions, es pactes l'an deishat sense possibilitat de renauir eth cargue. Ei plan ua dura situacion personau qu'a despart de talants personaus e politics, errors e endonviades ena gestion de govèrn, dèishe ath descubèrt era part mès dura dera politica, aquera qu'implacablament actue dempús d'un resultat electorau. En tot cas, sonque voleria solidarizà-me personaument damb aqueri qu'an deishat es sòns lòcs e mostrà-les er afècte personau.

Calbetó aurà guanhat un mereishut repòs dempús de longues annades en govèrn en Vielha e dilhèu coneisherà un temps tara reflexion, aqueth deth quau non podie disposar quan ère en govèrn. Eth mèn amic Odon deisharà un calaish plen de projèctes sense poder portar a tèrme, e un sarpat d'illusions... Non voleria qu'arès entenesse es mies paraules com un conselh, mès non serie de mès qu'aqueri qu'aué son flaüts de sabé-se gu-

anhadors pensèssen que bèth dia, tot depen dera adretia de cadun e dera sua capacitat tà mesurar eth temps politic e dera paciéncia des ciutadans, era sua gessuda des ara flamants burèus pòt èster pera pòrta grana o per ua auta plan mès petita.

Èster generosi damb es que pèrden pòt èster ua forma d'està-ne damb nosati madeishi quan auacupem era sua plaça. Fin finau, aguesta ingratitude dera accion politica sonque pòt èster alaugerida des d'aqueri talants personaus que saben mostrar generositat e respècte. E, malurosament, cap d'aguesti dus valors ei massa freqüent, ne tanpòc laguens des madeishi partits politics.

Dilhèu, e vist des d'aguesta perspectiua, ei mès comprenible tot aqueth exercit d'abstencionistes e *passòtes* que ja non s'identifiquen damb tot aguest procès. Totun, sò convençut que tanben i èm un bon sarpat as quaus era fòrça des conviccions mos a ensenhat que,

maugrat qu'es òmes passen, es idies perduren, e d'eres aurie d'èster eth benefici des victòries e eth fracàs dera derròta. Semble, totun, qu'es temspi der individualisme heròtge en qué viuem hèn des politics redemptors o dimònis en foncion d'interèssi e conjuntures diuerses, donc que, com ja sabem qu'era condicion umana ei fèbla, sonque mos demore, de moment, d'acceptar es limitacions des que voleràn hèr deth poder un estatus divin, e plànher ad aqueri qu'auràn de patir excèssi dera pedanteria e era fatuïtat. As auti, as que non i seràn, que trabalhen tà està-i, perque era unica manèra qu'es politics 'divins' rebremen era sua condicion umana ei perdent ua votacion.

Paco Boya Alós

SOS RACISME REMÈRQUE EN SÒN INFORME ESTATAU DE 1998 ER AUMENT DE MESURES REPRESSIUES CONTRA ES IMMIGRANTS

tèma. Er informe presentat analise era situacion deth pòble gitano en Espanha, era politica d'estrangeria, es dreus basics des immigrants, eth neonazisme e era extrema dreta, e dedique andús capítols as agressions e ara situacion dera hemna immigrada. En aguest document, era organizacion remèrque coma factor mestrejant d'aguest periòde er afortiment des "mesures repressiues" e dera "persecucion policiu" que s'a estenut tanben ad aqueres persones qu'ajuden o emparen a immigrants illegaus, segontes hè conèisher era ONG enes conclusions d'aguest informe. D'un aute costat, en 1998 aumentèren es trebucs d'aguestes persones entà arténher asil en Espanha, pr'amor que des 4.934 expedients que se presentèren sonque se n'admetec eth 37%. Segontes era membre de SOS Racisme Navarra Rebeca Germán, "era lei d'estrangeria espanhòla seguís era linha dera legislacion europèa, se base en contròtle e era repressio policiu d'aguest fenomèn en lòc d'optar pera integracion sociu", comentèc. En aguest sentit era organizacion considere insufisentes es prepaustes de reforma dera lei presentades pes desparièrs partits perqué "tòquen causes plan concrètes, mès era lei demore igual", senhalèc. Rebeca Germán expliquèc, ath delà d'açò, qu'aguestes "politiques d'estrangeria assoliden es topics faussi qu'a era gent e pòrten as immigrants

ara exclusion sociu e ara marginacion". Atau, era representanta de SOS Racisme remerquèc qu'es espanhòls an ua imatge diferenta des immigrants comunitaris e des des paísis deth sud. "As prumèrs se les cride 'estrangèrs', e as auti 'immigrants' ", soslinhèc. Precissament, en aguesta vedença deth fenomèn influissen es idies que se difonen des des govèrns. "Se presente as immigrants extracomunitaris com ua menaçà entàs lòcs de trabalh, quan era pròpria legislacion les limite aguest dret sonque ath servici domègè, era construccion e era agricultura, deuant des immigrants europèus, generaument tamb nauta formacion, qu'accedissen a lòcs ben remuneradi", didec.

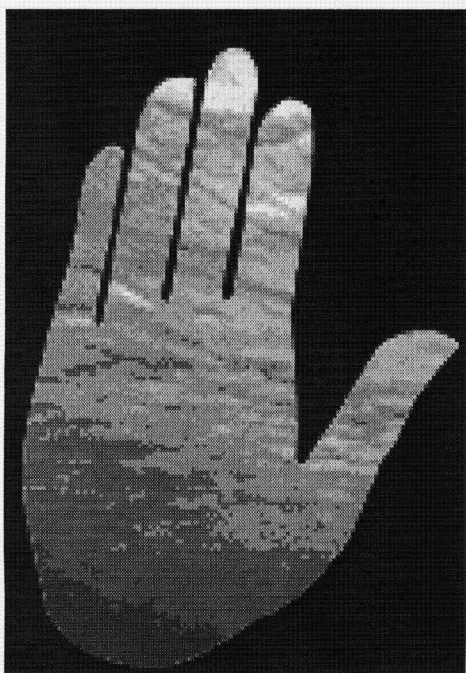
Dreus basics: era sanitat SOS Racisme

Tanben indiquèc qu'eth màger indèx de discriminacion ei enes empediments que s'impause ad aguestes persones entà accedir a dreus basics com era sanitat o er abitatge. A despart de mesures d'urgéncia puntuuas, com eth despartiment de targetes sanitàries a menors en situacion irregulara, era organizacion denòncie que "es persones tamb trabalh an es madeishes obligacions de pagar impòsti qu'era rèsta des treballadors, mès non gaudissen des madeishi dreus, perque sonque la pòden hèr servir es qui cotisen", expliquèc Germán. Era ONG avertis que fòrça viatges era luta

non a coma objècte que se reconeishe un dret senon que se complisque era lei, com son es casi de desatencion sanitària a menors entre 1998 e 1999, as quaus era lei les reconeish aguest dret. En cas deth dret ara educacion passe çò de madeish; maugrat que toti es menors an dret ara escolarizacion, sonque reciben eth títol acreditatiu es hilhs de familhes en situacion regulara, segontes expause era ONG en informe.

Cambis e futur

Ath delà dera besonhosa modificacion dera lei d'estrangeria, Rebeca Germán considere que "cau lutar en toti es fronts ath madeish temps; enes mieis de comunicacion, enes es-còles e, sustot, desmontar es imatges fausses qu'a era nòsta gent sus era immigracion", opinèc. "Normalament acostumam a desconfiar d'aqueres persones que non son iguales a nosati, pensen diferent, actuen d'un aute biais, dilhèu per desconeishment", indiquèc Germán, que cre qu'aguesta actitud poderie cambiar se s'ensenhe era realitat tau com ei. Pendent es darrèrs ans, es denòncies qu'arriben tàs oficines de SOS Racisme an cambiat; "en començament se referien a permisi d'estada e trabalh, mès ara coneishen mielhor es sòns dreus, e reciben denòncies pes condicions laboraus; eri saben que non an per qué crubar mens qu'era rèsta des treballadors".

SOS Racisme a denonciat er augment dera pression sus es immigrants en Espanha pendent est'an passat, periòde en quau se hèren 40.710 detencions a immigrants, lèu eth triple qu'en 1995, e s'amieren a tèrme mès de 17.000 devolucions tara frontèra, segontes es donades aportades per aguesta ONG pendent era presentacion der informe annau sus racisme der an passat. Er informe se base enes quèishes per casi de discriminacion presentades pes immigrants enes oficines de SOS Racisme e includís es analisis realizades per periodistes, professors universitaris e representants dera ONG, especializadi en aguest

ARRIBEN EN KOSÒVO MÈS TROPES DE PATZ

Un avion de transport en quau viatjauen tropes de patz russes arribèc ager en Pristina, eth cap-lòc de Kosòvo. N i k o l a i

Staskov, cap der estat major des fòrces aeroportades de Rússia, declarèc ara NTV qu'er avion portae uns 30 soldats e equipament.

Ère previst que tres avions mès volèssen tanben ager entà Kosòvo, enes quaus viatjarien 200 soldats, 20 veïculs e 20 tones de cargament.

Eth desplegament, qu'en ua prumeria ère previst entara setmana passada, se hec un dia dempús que negociadors dera OTAN e Rússia arribèssen a un acòrd en Moscò e resolguèssen es sues diferéncias sus eth papèr rus en Kosòvo.

Rússia e eth contròtle dera OTAN

Rússia, un tradicionau aliad de Sèrbia, volie modificar es tèrmes der acòrd arthenut en Elsinki eth mes passat e dar as sues tropes era libertat d'operar dehòra deth contròtle dera OTAN.

Era aliança occidentau esvitèc eth desplegament dempús d'arténher qu'Ongria, Romania e Bulgària neguèssen a Rússia eth pèrmis entà traussar eth sòn espaci aèri.

Moscò volie qu'es sòns soldats poguessen operar tot ath long de grani airaus de Kosòvo, en tot qu'era OTAN volie atermiar era sua preséncia a cèrti airaus, entà pr'amor de limitar era possibilitat qu'es ligams entre russi e sèrbis poguessen portar entà un partatjament de Kosòvo.

Segontes eth nau acòrd arthenut en Moscò, es refòrci russi poderàn patrolhar en sector nòrd dera zòna controlada pes tropes nòrd-americanes, ena part nòrd-occidentau dera zòna alemana e en ua petita franja deth sector francès.

Se demore qu'eth contingent rus arthenhe era chifra de 3.600 soldats, enes quaus s'includi-

rie eth grop de 750 soldats que se tròbe en aeropòrt de Pristina.

Es sèrbis, 'blanc' des albano-kosovars

D'ençà deth desplegament dera OTAN, es sèrbis s'an convertit soent en objectiu des refugiadi kosovars d'origina albanesa que tornauen tà çò de sòn e trobauen es sues cases sacatjades, es vilatges ahlamadi e es sòns familhars e vesins assassinadi pes fòrces de seguretad deth president iogoslau, Slobodan Milosevic.

Mentretant, líders dera comunitat sèrbia de Kosòvo exigiren ua investigacion internacionau des crims cometudi contra eri, en tot senhalar que i auie camps de presoèrs entà sèrbis.

Era nauta comissionada des Nacions Unides entàs refugiadi, Sadako Ogata, que deluns hec eth sòn prumèr viatge de trabalh tà Kosòvo d'ençà deth desplegament des fòrces dera OTAN, remerquèc que maugrat qu'era tornada des refugiats seguie a bon ritme, patie pera seguretad des minories sèrbia e gitana ena zòna.

NÒTA DE RECTIFICACION:

Er alcalde de Bossòst se cride **FELIPE DELSENY**, pas Felipe Delaurens coma publicuèrem, per error, eth darrèr dimenge. **Demanam desexcuses.**

Editor e director : Joan-Ramon Colomines-Companys.
Edite ETH DIARI
Família Colomines
Centre d'estudis VIVÈNCIA ARANESA:
Aula Euròpa des Pirinèus (Val d'Aran)
Carrèr Doctor Manel Vidal
locau num.5
(Darrèr edifici/ Ath cant der Espitau)
25530 Vielha-Val d'Aran
Telefon: 973641772
Fax: 973640871
E-mail vivenciaaranesa@ctv.es

Equip de correctors: Xavier Gutierrez.
Equip comerciau: Ramon Agulló i Teixidor.